

Инвестиране и финансиране.

Същност и видове инвестиране и финансиране. Източници на финансиране. Етапи на инвестиционния процес.

Приложна задача: Да се определят равнищата на ликвидност на предприятие “Х” при предварително посочени данни.

Финансиране и видове финансиране

Предприятието е самостоятелна юридическа и предприемаческа единица, която осъществява производствен процес и реализира печалба. Формирането на капитала на предприятието и влягането му в различни активи е свързано с парични отношения. Тези отношения са между предприятието и държавата, между отделните предприятия, между предприятието и домакинствата и в своята съвкупност представляват финансите на предприятието. Материален носител на финансите на предприятието са паричните средства. Финансиране означава осигуряване на необходимия капитал. То не бива да бъде разглеждано като изолирано (самостоятелно) понятие, а като многостранна връзка с други предприемачески области и икономически субекти.

Финансовото управление предполага изпълнение на дейности по привличане на парични средства, вземане на решения по тяхното влягане в различни активи и оценка на възвръщаемостта. Финансовите мениджъри са тези, които вземат решения за източниците на финансиране на предприятието (финансиращи решения) и направленията на средствата (инвестиционни решения).

С помощта на всеки финансов план се съпоставят бъдещите постъпления (платежоспособност) и плащанията (финансова потребност) за определен период време (планов период). Размерът на финансовите средства в края на периода дава представа дали постъпленията са достатъчни, т.е. дали извършените стопански операции формират излишък или дефицит. В случай на дефицит трябва да се потърсят допълнителни възможности за финансиране. Значимостта на всеки финансов план се определя от следните принципи:

* **Пълнота:** Взети ли са под внимание всички постъпления и плащания? Непълните финансови планове пречат на правилната оценка на ликвидността.

* **Точно фиксиране на времето:** В подходящо време ли са предвидени постъпленията и плащанията? Колкото по-кратък е плановият период, толкова по-точен и по-действен е финансовият план.

* **Точност на сумите:** Правилно ли е планиран размерът на потоците на плащанията?

Потребността от капитал зависи от величината на планираните инвестиции.

Източниците на финансиране се класифицират според различни признаци:

- Според правно-организационната форма на предприятието различаваме:

- Собствено финансиране – включва размера на собствените средства на фирмата и формира основния капитал, който може да бъде – дялов, акционерен, резервен, неразпределена печалба.

- Чуждо финансиране – включва размера на привлечените парични средства, които трябва да бъдат върнати след определен период от време – краткосрочни и дългосрочни банкови заеми, текущи задължения на фирмата към доставчиците, към персонала, към бюджета, социално осигуряване и др.

- Според произхода на капитала:

- Вътрешно финансиране – включва амортизационните отчисления, резервните и други парични фондове, формирани в предприятието, неразпределената печалба и то онази част, която се реинвестира в предприятието.

- Външно финансиране – това са паричните средства, осигурени от финансовия пазар – акции, облигации, кредитно финансиране, финансиране от държавата (много рядко, във връзка със специални програми).

Алтернативните източници на финансиране са лизинг, факторинг, форфетиране, варанти и конвертируеми облигации.

Инвестиране и видове инвестиции

В тесен смисъл под инвестиране се разбира изразходване на пари или средства, вложени в имущество, а в широк смисъл – всеки начин на използване на средствата за придобиване на имуществото в т.ч. и за оборотни нужди.

Реализирането на един инвестиционен процес се отразява както в актива, така и в пасива на баланса. Активната балансова страна показва за какво се използват средствата (инвестиране), а пасивната балансова страна – откъде идват средствата (финансиране).

Набиране на средства = Финансиране

Използване на средства = Инвестиране

Етапи(фази) на инвестиционния процес

* **Идеята** за една инвестиция – може да дойде както отвътре (от ръководството или от сътрудник на предприятието), така и отвън (от външни консултанти). В тази фаза се уточняват предимствата и недостатъците, проблемите и шансовете.

* **Фаза на полагането (определянето) на целта** – дефинират се изискванията спрямо инвестиционното благо. Въз основа на това се съставя профил на изискванията.

* **Фаза на търсенето** – в тази фаза се събират и оценяват оферти, прави се конкурс, събира се допълнителна информация. Тъй като тук се касае за големи суми пари започват преговори по най-добрите оферти за постигане по-добри условия и цени.

* **Фаза на оценяването на алтернативите** – уточнените във фазата на целеполагането критерии за оценка образуват основата за оценяване на алтернативите

* **Фаза на вземане на решение** – въз основа на количествени и качествени аспекти се взема решение относно определен инвестиционен обект.

* **Фаза на реализиране** – след вземането на решение за даден вариант (разбира се, целият инвестиционен проект може да бъде отложен или поради невъзможност за покриване на разходите да бъде отхвърлен) той се реализира: инвестиционният обект се поръчва, доставя се и се въвежда в експлоатация.

* **Фаза на контрол** – дали запланиваните цели съответстват на фактическата реализация, дали фактическите разходи са над или под запланиваните и ако е необходимо да бъдат предприети съответните промени.

Видове инвестиции

Инвестициите обхващат набавянето на всякакъв вид дълготрайно имущество. На тази основа различаваме следните видове инвестиции и инвестиционни решения:

- Според характера на активите (инвестиционното благо) инвестициите се делят на:

- имуществен капитал – имущество;
- финансов капитал – участие в едно или друго предприятие;
- нематериални ценности – например софтуер, човешки капитал, интелектуална собственост и др.

- Според времевия фактор различаваме:

- учредителски инвестиции – наричани още първоначални или изграждащи инвестиции, които се правят при основаването на едно предприятие.

- текущи инвестиции – в хода на производствения процес за повишаване на конкурентоспособността и качеството на продукта.

- В зависимост от предназначението, инвестициите биват:

- инвестиции за заместване (ново строителство) – подмяна на стари съоръжения, които не работят добре или изобщо не работят със същите нови или подобни съоръжения;

- инвестиции за рационализации – подмяна на все още работещи съоръжения с цел намаляване на разходите или подобряване качеството на произвежданите продукти;

- инвестиции за разширяване – набавяне на допълнителни съоръжения за разширяване на производството;

- инвестиции за реконструкция – подмяна на стари съоръжения с цел производство на нови видове продукти.

- В зависимост от организациите, които вземат инвестиционните решения

- частни
- публични.

Методи за оценяване на възвръщаемостта на инвестициите

Ако са приключени фазите на възникване на идеята, определяне на целта, проучване и оценка, следва фазата на вземане на решение, която се реализира с помощта на методи за изчисляване на възвръщаемостта на инвестициите на базата на количествени показатели. Статичните и динамичните методи за изчисляване на инвестициите оказват ценна помощ при вземане на решение с цел от инвестиции с различни количествени показатели да бъде изчислен един (напр. разходи, печалба, рентабилност, амортизация, капиталова стойност и др).

За разлика от статичните методи, при динамичните методи за изчисляване на инвестициите факторът време се взема под внимание чрез изчисляване на лихвата.

Статичните методи за изчисляване на инвестициите се основават върху годишни и месечни приходи и разходи. Не се взема обаче под внимание фактът, че те може да се променят през периода на използването на инвестицията, т.е. в голяма степен факторът време остава без значение. Свързани са с относително лесни пресмятания и дават достатъчна информация за планиране в общи линии, както и за малки инвестиции за заместване или разширяване.

* Сравняване на разходите – критерии за вземане на решение са средните разходи за определен период от време. При сравняване на две или по-вече инвестиции с еднаква производителност, най-изгодна е онази инвестиция при която общите разходи са най-ниски. Ако се сравняват инвестиции с различна производителност тогава трябва да се изчислят средни разходи (разход на единица изделие). Най-изгодна е инвестицията с най-ниски средни разходи. Ако не е известно произведеното количество (производителността), какъвто е случаят при основаване на предприятие, тогава се изчислява т.нар. „критично количество” – онова количество при което изгодната инвестиция е с най-ниските фиксирани и по-високите променливи разходи.

* Сравняване на печалбата – решаващ критерий за вземане на решение е очакваната в резултат на инвестицията средна печалба за периода. Сравняването на печалбата за периода е допустимо при еднаква производителност. При различна производителност е необходимо сравняване на печалбата, която носи единица изделие. Проблем при този метод е, че изведените от минал период приходи в бъдеще може да претърпят отклонение поради промени в пазарните условия. Нереалистично е и приемането на приходи, които остават непроменени през цялата година.

* Изчисляване на рентабилността – решаващ критерий при вземане на решение е съотношението между печалбата и вложения капитал. Рентабилността изразява печалбата на единица вложен капитал през годината.

* Изчисляване на амортизацията – решаващ критерий при вземане на решение е продължителността на възвръщането на вложения капитал и свързания с това риск на инвестицията.

Динамични методи за изчисляване – взема се под внимание обстоятелството, че постъпленията и плащанията по време на ползване на една инвестиция трябва да се обхванат диференцирано във времето. Постъпленията

и плащанията, които се появяват в различни времеви моменти се олихвяват и се увеличават или се намаляват с лихвата.

* Метод на настоящата и на бъдещата стойност – това е класически метод за финансови изчисления. При метода на настоящата стойност в изходния момент от време потоците на бъдещите плащания по една инвестиция и на паричните постъпления се сконтират с лихвения процент и се сравняват. Колкото по-висок лихвен процент е избран, толкова по-малка става настоящата стойност.

* Динамичен метод за изчисляване на амортизацията – изчисленията се правят за периода, през който плащанията се покриват от текущите постъпления от инвестицията. При динамичното изчисляване на амортизацията също се използва олихвяване на лихвата, т.е. сложна лихва.

* Метод на интегрирания (вградения) лихвен процент – търси се такъв лихвен процент, при който настоящата стойност е равна на нула. Приходите от инвестицията стигат само до толкова да се покриват амортизацията на използвания капитал и за олихвяване на свързания капитал със същия този вграден лихвен процент.

* Метод на модифицирания вграден лихвен процент – различава се от метода на вградения лихвен процент по това, че повторното влагане на освобождаващите се парични средства не става автоматично по вградения лихвен процент, а по свободно избран лихвен процент.

Показатели за ликвидност

Ликвидността означава способността на предприятието бързо да превръща част от имуществото си в пари и своевременно да извършва текущите си плащания към кредиторите. Ликвидността е още известна като краткосрочна платежоспособност на предприятието. Това е един от най-следените показатели за финансово състояние на предприятието.

Принципно тя се анализира като се съпоставят краткосрочните активи с краткосрочните задължения на предприятието. За анализ на ликвидността са предвидени четири показателя, с които анализът се извършва на четири аналитични равнища.

* Коефициент за **обща (текуща) ликвидност** - извършва се съпоставяне между краткосрочните активи на предприятието и неговите краткосрочни задължения:

$$K_{ол} = \frac{\text{Краткосрочни активи}}{\text{Краткосрочни задължения}}$$

Този коефициент показва колко пъти краткосрочните активи на предприятието покриват краткосрочните му задължения.

Желанието за висока ликвидност не бива да се абсолютизира, защото прекалено високото равнище на общата ликвидност може да бъде в резултат на нерационално използване на парите на предприятието, забавено разплащане с клиентите, а така също и в резултат на забавена обращаемост на материалните запаси.

* Коефициент за **бърза ликвидност**

$$K_{бл} = \frac{\text{Краткосрочни вземания} + \text{Краткосрочни инвестиции} + \text{Парични средства}}{\text{Краткосрочни задължения}}$$

* Коефициент за **незабавна ликвидност**

$$K_{нл} = \frac{\text{Краткосрочни вземания} + \text{Парични средства}}{\text{Текущи задължения}}$$

* Коефициент за **абсолютна ликвидност**

$$K_{ал} = \frac{\text{Парични средства}}{\text{Текущи задължения}}$$

Показатели за имуществена структура

Имуществената структура се характеризира чрез показатели за структура, т.е. относителни дялове в проценти на дълготрайните и краткотрайните активи към общата сума на всички активи или към цялото имущество на предприятието. Използват се следните показатели:

* Показател за **структура на дълготрайните активи**

Дълготрайни активи

$$\text{Стр}_{\text{да}} = \frac{\quad}{\sum \text{Активи}}$$

* Показател за структура на краткотрайните активи

$$\text{Стр}_{\text{ка}} = \frac{\text{Краткотрайни активи}}{\sum \text{Активи}}$$